

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
МАСТАХСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА
им.ГЕРОЯ СОВЕТСКОГО СОЮЗА А.А.МИРОНОВА

Учуутал научнай-методической үлэтэ:
«Саха тылыгар эрчиллии хомуурунньуга»
5 кылаас

Огордо:
Васильева Екатерина Дмитриевна,
саха тылын уонна литературатын учуутала

Балаҕаччы, Бүлүү 2020 с.

Үлэм сыала:

Үөрэх сана стандартыгар оџону эбии дьарыктаан, өй-санаа, эт-хаан өттүнэн олоххо бэлэмниир сыал-сорук турда. Онон үөрэнээччи толкуйдуур, ырангалыыр дьоџурун сайыннарарга аналлаах көмө матырыйаал оноруу.

Үлэм соруктара:

Оџону тула өттүттэн сайыннарар эбии дьарыктар кини киһи быһыытынан олоххо туһалаах буолан тахсарыгар улахан көмө буолуохтаахтар.

Саха тылын, тыл баайын, лексиканы үөрэтэн оџо тылын баайын ханатарга, ситимнээх санатын сайыннарарга бары турунан үлэлиэбин.

1. Оџо сангарар ситимнээх сагатын сайыннары.Хаартысканы көрөн кэпсээһин:

Оџо сангарар ситимнээх сагатын сайыннары.Хаартысканы көрөн кэпсээһин:

- Хаартыскаџа көстөр киһи идэтин быһаар?
- Бу идэ туһунан тугу билэргин кэпсээ?
- Бу идэни баһылаабыт дьоннору билэџин дуо?
- Эн санааџар бу идэ наадалаах дуо? Тоџо?

2. Тылдытынан үлэ. “Саха тылын быһаарылаах кылгас тылдытын” туһунан, тыллар суолталарын быһаарың:

Сыма-
Дүңүр-
Оџурук-
Өтөх-
Ыңыыр-
Оллоон-

3. Сомоџо домоџу быһаар:

Аџатын туйаџын хатарбыт–
Күөх оту тосту үктээбэт –
Күөххэ үктэннэ –
Тиин мэйии-
Аллараа сыһаах буолар-
Кута куотта-
Айаџа кытарар-

4. Синонимнары суруйталаа:

Атас-
Тиэргэн-
Манан-
Сырыс-
Көмүскээ-
Бастын-

Төбө-
Өйүө-

5. **Бэриллит тыллары түһүгүнэн (падеһынан) ырыт:** Эмээхсин, куобах, кинигэ.

6. **Тиэкиһи аах, ыйытыыларга эппиэттээ:**

Туундараба баарабай мас үүммэт. Кыһын күүстээх тыал түһэр. Буурба, тибии түһэр. Тыал улахан маһы охторуон сөп. Хотугу сир тыйыс айылбатыгар намыһах, синньигэс мас үүнэр. Арай үрэх кытытыгар үрдүк талах үүнэр.

- Ханна мас үүммэтий?

- Хаһан күүстээх тыал түһэрий?

- Тыал тугу охторуон сөбүй?

- Хотугу сир тыйыс айылбатыгар хайдах мас үүнэрий?

Ханна үрдүк талах үүнэрий?

7. **Өс хоһооннору ситэр:**

- Үтүө ат биир кымныылаах, үтүө ...

- Үлэ үксэ, тыл...

- Кулгаах ыраабы истэр, харах...

- Саҥа доҕордооһор, эргэ...

- Кырдык үрдүгэр сымыйа..

- Үтүө киһи аата үс...

- Ким доҕордоох ол-...

8. **Кырааскалаах лексикэни быһаар:**

Үрүҥ илгэ -

Дьөһөгөй оҕото -

Сыспай сиэллээх -

Ураа муостаах -

Уорабай -

Көмүс хатырыктаах-

9. **Таайбараны таай:**

	А	А	
	А	А	
	А	А	
	А	А	

1. Кытаанах эттик.

2. Эккэ тахсар ымынах.

3. Улахан көтөр.

4. Кыһын илдьитэ.

10. **Ойууларга тыл ситиминэн аатта биэр:**

